

Mijn opmerkingen gaan over een specifiek onderdeel van het wetsvoorstel, namelijk over het afschaffen van de kieskringen voor wat betreft de kandidaatstelling. In dit wetsvoorstel worden kieskringen afgeschaft voor wat betreft de kandidaatstelling, maar blijven zij behouden in het proces voor het vaststellen van de uitslag. Dit is volgens mij een wijziging ten opzichte van de eerdere versie van het wetsvoorstel (waarin de kieskringen volledig werden afgeschaft), en sluit aan bij de nota van wijziging bij de wet Nieuwe Procedure Vaststelling Verkiezingsuitslagen waarbij de hoofdstembureaus opnieuw zijn toegevoegd.

In het huidige voorstel blijft de huidige indeling van kieskringen bestaan, terwijl deze indeling vooral historisch is gegroeid en geen verdere argumentatie kent. Dit leidt ertoe dat er op dit moment zeven kieskringen zijn waarbij een kieskring samenvalt met een provincie, terwijl dit bij de andere kieskringen niet het geval is. Het zou logischer zijn als dit ook voor de overige kieskringen zou gelden, waarbij de huidige kieskring voor Caribisch Nederland behouden blijft.

Dit voorstel is in het verleden eerder gedaan. In het initiatiefwetsvoorstel-Klein werd voorgesteld om de kieskringen eveneens af te schaffen voor wat betreft de kandidaatstelling en bij het vaststellen van de uitslag provinciale hoofdstembureaus in te stellen. In een advies bij dit wetsvoorstel gaf de Kiesraad aan de argumentatie hiervoor te kunnen volgen: "Hoewel hiervoor (de huidige kieskringindeling) praktische argumenten kunnen worden aangevoerd, zijn er ook argumenten die pleiten voor de instelling van provinciale hoofdstembureaus. Een dergelijke, door de initiatiefnemer voorgestelde, indeling sluit immers beter aan bij de huidige bestuurlijke indeling van ons land."¹ De Kiesraad wijst er wel op dat dit leidt tot een toename van de werklast bij een aantal hoofdstembureaus, maar uit navraag van de Kiesraad bleek dat dit naar verwachting geen onoverkomelijke problemen zou opleveren, mits er voldoende middelen ter beschikking zouden worden gesteld. Hoewel dit advies inmiddels bijna tien jaar oud is, zal deze toename van de werklast eerder kleiner dan groter zijn geworden, omdat het aantal gemeenten de afgelopen jaren is gedaald.

Een tweede argumenten voor het instellen van provinciale hoofdstembureaus is dat sommige kieskringen op dit moment uit een gemeente bestaan (namelijk de kieskringen Amsterdam en Rotterdam). Bij deze kieskringen wordt de uitslag eerst door het gemeentelijk stembureau vastgesteld, waarna dezelfde uitslag opnieuw door het hoofdstembureau wordt vastgesteld. Dit heeft geen toegevoegde waarde maar leidt wel tot een toename van de werklast.

Mijn suggestie is daarom om dertien kieskringen in te stellen, waarbij iedere provincie een kieskring vormt en het hoofdstembureau in de provinciehoofdstad wordt gevestigd. De dertiende kieskring wordt gevormd door Caribisch Nederland, waarbij het hoofdstembureau is gevestigd op Bonaire.

In het verlengde hiervan zou ik ook de suggestie willen doen om de mogelijkheid voor provinciale staten om bij provinciale statenverkiezingen de kieskringen die gebruikt worden voor de Tweede Kamerverkiezingen op te delen in meerdere kieskringen, te schrappen (artikel E 1, lid 2, tweede volzin en artikel E 11 van de Kieswet). Wanneer bij de Tweede Kamerverkiezingen iedere provincie een kieskring vormt, ligt het namelijk niet voor de hand om hier bij de provinciale statenverkiezingen vanaf te wijken. Bovendien wordt hiervan in de praktijk nauwelijks gebruik gemaakt (voor zover ik weet alleen in de provincie Limburg).

---

¹ Kiesraad (2015). *Advies over initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet en de Wet raadgevend referendum houdende afschaffing van de kieskringen*, zie: <https://www.kiesraad.nl/actueel/nieuws/2015/11/19/afschaffing-kieskringen>.